

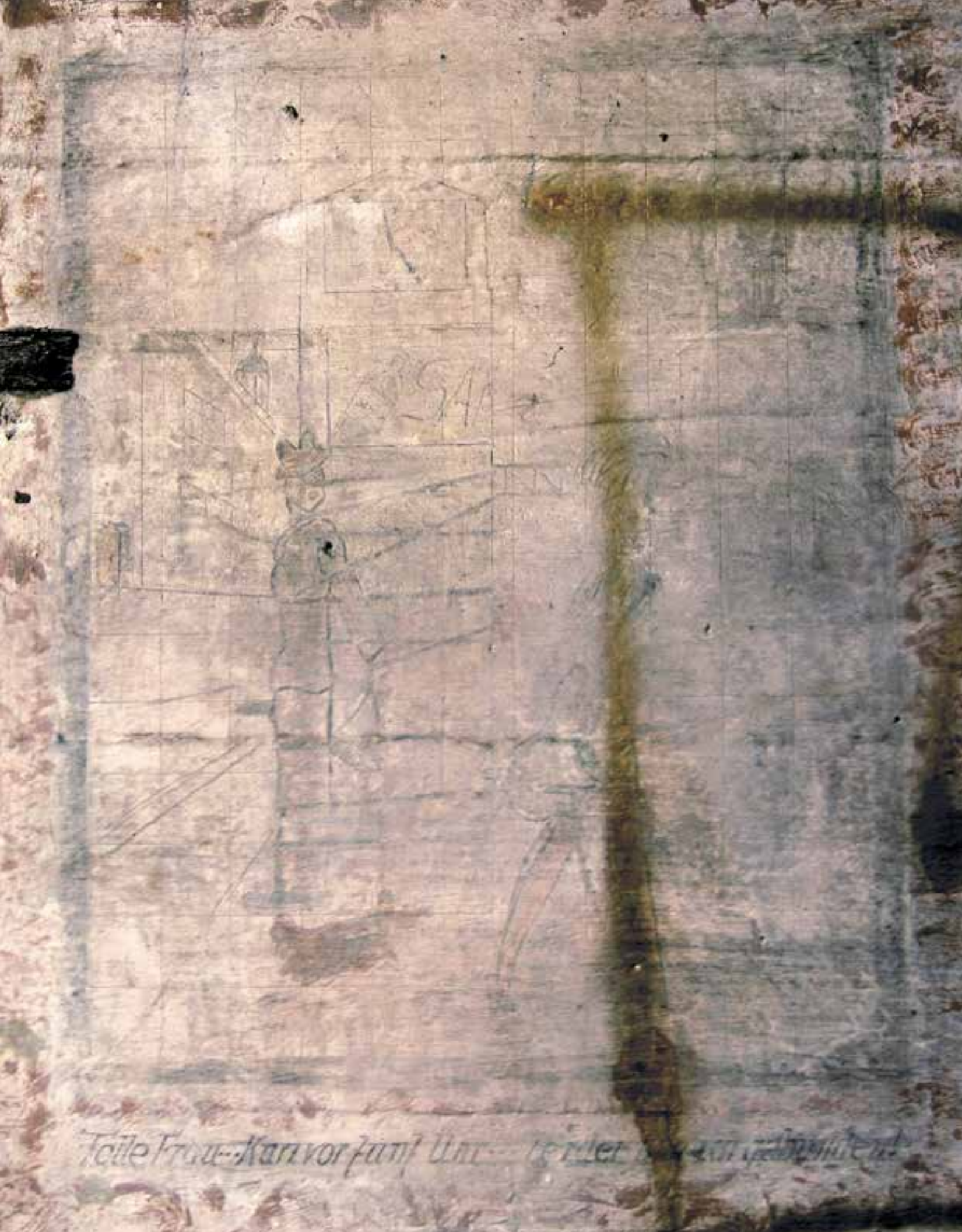
verdrongen landschap

de oare kant — de andere kant

TSEAD BRUINJA

verdrongen landschap

JET NIJKAMP

DE BUITENKANT | VREEMDE WEZENS VAN BETON

Fremdkörper in het landschap, overgroeid en ondergewerkt in de duinen. Mijn eerste confrontatie met deze fysieke overblijfselen van de Duitse bezetting dateert van 2010, toen ik in IJmuiden de duinen in trok voor een project in kunstruimte RC DE RUIMTE in IJmuiden. Ik schaamde mij dat ik niet wist dat zo dicht bij huis zoveel oorlogsbouw nog aanwezig was. En dat een groot deel van de Nederlandse kust ermee vol lag. Dus bezocht ik ook Zoutelande, Hoek van Holland, Scheveningen, Noordwijk, Den Helder, Ameland, Terschelling en

Schiermonnikoog. Verwonderd over hun aanwezigheid ging ik bunkers tekenen, misschien in een poging ze onschadelijk te maken. Zo, als schedels op een slagveld, aangevreten en verdrongen door gras en bomen, konden ze toch weinig kwaad meer doen? Of bleven het vreemde monsters, als ik ze, uittorend boven de duinen, met rood krijt vastlegde? Op Terschelling tekende ik scheefgezakte exemplaren, verlaten tobruks. Ze lagen daar als sarcofagen voor soldaten in het duin. Maakte ik ze in mijn tekeningen niet te mooi?

DE BINNENKANT | (ON)VRIJE GEDACHTEN EN VALS SENTIMENT

De binnenkant van veel bunkers staat vol getuigenissen uit de oorlog. Duitse sjabloonpatronen van blaadjes en bloemetjes op ruw beton om het verblijf voor soldaten aangenamer te maken. Tekeningen van verplichte platte grappen en propaganda, dat de oorlog dit keer wél gewonnen zou worden, gestuurde gedachten in een hoofd. Toch ontdekte ik ook een bijzondere tekening op een muur, vermoedelijk van een Duitse soldaat: op een ruitjespatroon (uitvergroot van een schets op papier?) staat een stukje van IJmuiden, met torentjes, een reclamezuil met drankreclame, een klok erop die op vijf voor vijf staat. Vastgebonden aan de zuil staat een man met een bosje

bloemen in zijn hand. Hij kijkt naar een vrouw die langs wandelt, op hoge hakken en met wapperende lange haren, een hondje in haar kielzog. De tekst eronder: TOLLE FRAU... KURZ VOR FÜNF UHR, LEIDER BIN ICH GEBUNDEN. Een gedachte over onvrijheid. Op die plek leek het mij de enige vrije gedachte uit die tijd. Over de tekening heen stond hedendaagse graffiti, een met goudverf gespoten hakenkruis. Een ballorig spel met de oorsprong van de bunkers of een serieuze uiting van neo-fascisme? De meeste hedendaagse uitingen die ik tegenkwam aan de binnenkant van bunkers, gaan echter over feestjes, muziek, kunst, voetbal, seks, het leven en de dood. Vrije gedachten.

DE TOEKOMST | EEN WAARSCHUWING?

De meeste bunkers van de Atlantikwall in Nederland zijn er nog. Weghalen stuit op veel bezwaren. Dat het te veel zou kosten, dat het te moeilijk zou zijn, dat er gaten in de duinenrij zouden ontstaan, maar ook dat we de geschiedenis moeten kennen en erkennen. En hoe we daarbij betrokken waren. Vormen ze een waarschuwing? Dat we moeten

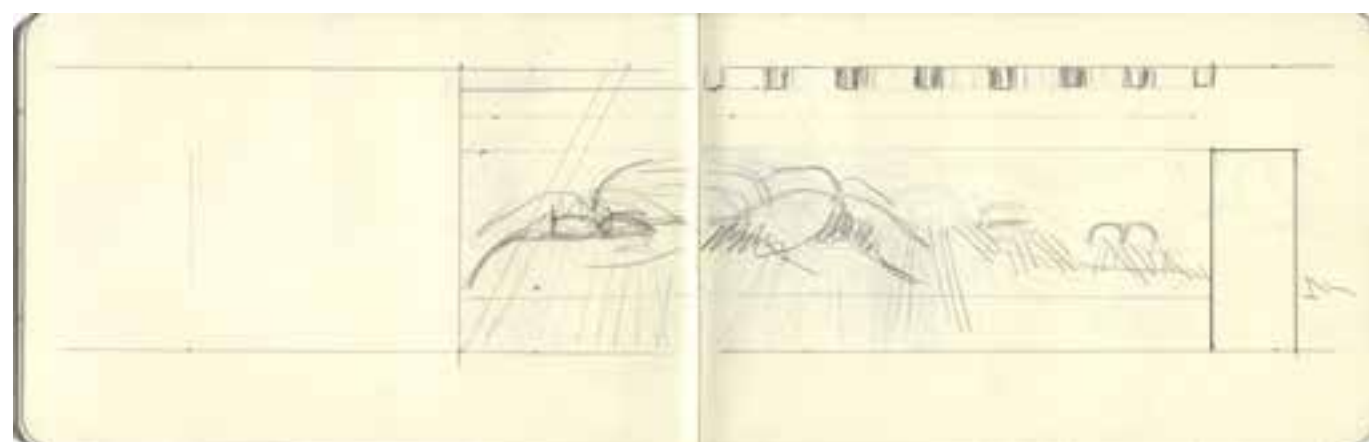
blijven nadenken over onze vrijheid en die van anderen. Het gaat om meer dan alleen te laten zien hoe die bezetting er fysiek uitzag. Het gaat ook om waar die fysieke resten voor staan, de inhoud van de gedachten daarachter en hoe we ons daartoe verhouden. Dichter des vaderlands Tsead Bruinja schreef voor dit project een prachtig gedicht.

Jet Nijkamp, mei 2019

Duitse tekening in een Vf-bunker van de stelling IJmuiden
foto 2011

Bunker stelling IJmuiden
houtschool en pastel op papier
31×47 cm – 2010

potloodschetsen voor de wandtekening
in RC de Ruimte IJmuiden - zomer 2010

Sirenen IJmuiden – wandtekening in houtskool en pastel
in RC de Ruimte IJmuiden
300×900 cm – 2010

de oare kant

bist allinnich thús it is sinneskyn waar
en út `e fierte wei komt in man mei in doaske ûnder de earm
hy wiuwt nei dy

rinst him in eintsje yn `e mjitte
groetest him en jim fûstkje

hy seit dat er bliid is dy te treffen op dizze skoandere dei
dat jim tún der kreas by leit
en wat sit it hûs knap yn `e ferve

hy seit dat er al in skoft ien siket om sjen te litten
wat der yn it doaske sit
mar hy is wat roppich en freget earst
om in flaubyt

de oare kant

de andere kant

je bent alleen thuis het zonnetje schijnt
en uit de verte komt een man met een doosje onder zijn arm
hij wuift naar je

je loopt hem een eindje tegemoet
groet hem en jullie schudden elkaar de hand

hij zegt dat hij blij is je te ontmoeten op deze schitterende dag
dat jullie tuin er netjes bij ligt
en wat zit het huis goed in de verf

hij zegt dat hij al een poos iemand zoekt om te laten zien
wat er in het doosje zit
maar hij is wat hongerig en vraagt eerst
iets kleins te eten

de andere kant

Tobruk West aan Zee Terschelling
houtscool en pastel op aluminium
40x30 cm – 2011